

Motion till riksdagen 2005/06:Kr379

av **Yvonne Andersson och Sven Brus (kd)**

Hantverket i Sverige

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om behovet av riktade insatser för att säkra hantverket i vårt land.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hantverket och den praktiska kunskapen bör uppmärksammas i svensk skola.¹

¹Yrkande 2 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Handaslöjder

År 1845 bildades Svenska Slöjdföreningen av Nils Månsson Mandelgren. Bakom hans initiativ låg oron över att den hantverksskicklighet som bevakats och bevarats av skrånarna skulle urholkas när näringsfriheten ökade. En allmän oro fanns att den gamla folkkulturen skulle försvinna när industrialismen slog igenom.

I vårt kulturarv återfinns en lång tradition av hantverkskunnande. Många är de som har velat bevara kulturarvet inom olika typer av hantverk, men verksamheten har ändå tvingats kämpa för att få tillräckliga medel för sin överlevnad. Hantverk är ingen sysselsättning som kan effektiviseras. Hantverket kräver tid och noggrannhet och produkterna kan aldrig bli ekonomiskt lönsamma. Deras värde måste mätas med andra mått.

Allt fler hantverksyrken lever en tynande tillvaro i vårt land. De tillhör vår kultur, och kunskaper har förts under århundraden från en generation till en annan. I dag saknas de möjligheter som varit självklara tidigare, t.ex. att rekrytera yngre hantverkare till yrket genom ett mäster-lärlings-förfarande. De som studerar till dessa yrken får varken del av statens utbildningsmedel för postgymnasiala utbildningar eller studiemedel som andra studerande. Enligt en rapport från Stockholms Hantverksförening saknas utbildningsmöjligheter till omkring 300 hantverksyrken. Detta är oacceptabelt. Medelåldern i hantverkarkåren är så hög att 100 000 hantverkare kommer att pensioneras inom en tioårsperiod. Behovet av utbildade hantverkare kommer därför bara att öka de närmaste åren.

Ett exempel på textilt hantverk är knyppling. I Östergötland finns en månghundraårig tradition av knyppling. Föreningen Svenska Spetsar har som mål att främja knyppling och närliggande hantverk. Det gör de genom att tillverka och saluföra spetsar, redskap och material för knyppling, kvalitetsmärka spetsar av föreningens produktion, anordna undervisning i knyppling och även på annat sätt sprida upplysning om knyppling. Föreningen har genom sin verksamhet aktivt bidragit till att bevara och utveckla knypplingen. Knypplingen har under flera århundraden bedrivits som hemslöjd i vårt land med särskilt väl dokumenterad förankring i Östergötland, speciellt i Vadstenaabygden.

Uppgiften att hålla detta kulturarv levande innebär ett ansvar både för klassisk produktion och en utveckling av nya mönster och produkter för nutiden, där inslag av experimentverksamhet och samarbete med dagens formgivare inrymmes.

För att nå målen krävs bland annat

- att personalen kontinuerligt får stimulans och kompetensutveckling för att därigenom se nya vägar och möjligheter för verksamheten att utvecklas framåt,
- ett aktivt arbete med att få fram nya mönster och produkter,
- att marknadsföra sig mot kyrkor, offentlig miljö och konstföreningar och
- att höja knyppellöner så att rekrytering av yngre som vill knyppla blir möjlig.

I dag tjänar en van knypplerska mellan en och fem kronor per timme.

Personalen besitter ett mångårigt yrkeskunnande. Många har blivit till åren och personalen behöver förnygras. Det krävs ekonomiska medel för att utbilda och utveckla personal för framtida behov. Utan god personal och tillräckliga ekonomiska resurser kommer inte Svenska Spetsar att kunna upprätthålla sin verksamhet. Konsekvenserna blir en urholkning av ett kulturarv som vi är satta att förvalta. Bidrag sökes från olika finansiärer varje år. Det är orimligt att duktiga hantverkare i vårt land ska tvingas använda sin tid till att söka bidrag i stället för att utöva sitt kunnande.

Hantverksföreningar är beroende av en basresurs för att kunna leva upp till ett gott förvaltande av kulturarvet. På liknande sätt arbetar olika föreningar. De påtar sig ansvaret att förvalta det kulturella arvet. Det är rimligt att staten tar sitt ansvar och utreder hur man kan rikta insatser för att kunna upprätthålla den verksamhet som krävs för att förvalta kulturarvet.

Handens kunskap behövs i skolan

Den nuvarande skolan präglas av en strävan efter enhetlighet där de praktiska kunskaperna trängs undan av de teoretiska och där en stor grupp av elever inte kommer till sin rätt. Kristdemokraterna har därför länge strävat efter en skola som ser till varje individs förutsättningar och behov och där de praktiska kunskaperna, handens kunskap, uppvärderas.

Praktisk kunskap ska inte värderas och klassas i förhållande till teoretisk kunskap. Båda behövs, de fungerar bäst i symbios och båda skall ha utrymme att växa. Samhället visar inte de praktiska färdigheterna den uppmärksamhet som är nödvändig.

Bristen på yrkeserfarenhet hos ungdomar upplevs som ett stort problem bland arbetsgivare när det gäller rekrytering av ung arbetskraft. De elever som har gått i den skolförlagda yrkesutbildningen saknar i många fall de erfarenheter och färdigheter som arbetsgivarna efterfrågar. Därför har Kristdemokraterna länge arbetat för en uppvärdering av yrkesutbildning, för en modern lärlingsutbildning och en yrkeshögskola. Yrkeshögskolan skulle tillgodose den efterfrågan som finns också inom många hantverk efter utbildad personal till mer kvalificerade yrken som inte hör hemma inom den akademiska högskolans ram.

Genom att uppmärksamma hantverket som kulturellt arv och bekosta praktiska kunskaper i utbildningen, skulle hantverket uppvärderas och inta den plats i samhället som det förtjänar.

Stockholm den 30 september 2005

Yvonne Andersson (kd)

Sven Brus (kd)